

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในปัจจุบันเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะวิทยาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ก้าวหน้าเป็นอันมาก ประชาชนในประเทศจำเป็นต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างพอเพียงทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และมีคุณภาพชีวิตที่ดี พร้อมทั้งจะร่วมทำประโยชน์ในการพัฒนาสังคม

การศึกษานับเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคนที่สามารถพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมได้อย่างสมดุล สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ ผลผลิตของระบบการศึกษานอนาคตต้องเป็นพลเมืองของประเทศที่สามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ในสภาพการณ์ที่จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและสามารถริเริ่มการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน ตลอดจนประเทศให้พัฒนา และก้าวหน้าไปได้อย่างมีหลักการ บนพื้นฐานของความเข้าใจในเหตุและผล ความถูกต้อง ความดีงาม และความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการศึกษาคือการพัฒนาพลเมืองของประเทศใน 2 ด้านคือ ทั้งในด้านคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ที่มีสติปัญญา มีคุณธรรม และมีความสามารถพื้นฐานหรือพัฒนาศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองและสังคมต่อไป ในด้านความสามารถในการประกอบอาชีพหรือเป็นกำลังแรงงาน สำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2533)

จากการประเมินผลการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ นอกจากนี้ยังพบว่า ร้อยละของนักเรียนที่ศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นยังอยู่ในระดับต่ำ (ประมาณ 44.98%) ซึ่งไม่แตกต่างจากปีก่อน ๆ ที่ผ่านมา ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังมีพื้นฐานความรู้ไม่

สอดคล้องและทันกับความจริงก้าวหน้าด้านเศรษฐกิจและสังคม (กรมวิชาการ, 2531)

ด้วยตระหนักถึงความจริงดังกล่าว รัฐจึงได้พยายามขยายการศึกษาออกไปให้กว้างขวาง ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งถือว่าเป็น การศึกษาระดับกลางที่มีความสำคัญมากในฐานะเป็นตัวกำหนดอนาคต กระบวนการหล่อหลอม บุคลิกภาพค่านิยมที่พึงปรารถนา ตลอดจนระดับสติปัญญาของเด็กซึ่งกำลังเจริญเติบโตสู่วัยอัน อ่อนไหว เปลี่ยนแปลง มีความรับผิดชอบ ภูมิลัทธิ ภูษาที่ ภูษาช่องทางที่จะประกอบอาชีพ และพร้อม ที่จะทำงานได้ เป็นที่คาดหวังและเป็นแรงงานของสังคม และช่วยแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของ ประเทศไทยอีกทางหนึ่ง

การศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประชาชนไทยทุกคนควรจะได้รับ รัฐกำหนดไว้เพียงชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 นั้นไม่เป็นการเพียงพอ จำเป็นต้องขยายออกไปให้สูงถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แต่จาก สภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันปรากฏว่าในปี พ.ศ. 2530 มีเด็กและเยาวชนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประมาณร้อยละ 43 บางจังหวัดเด็กจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนต่อมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพียงประมาณร้อยละ 18 เท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีเด็กและ เยาวชนอีกจำนวนมากไม่ได้เรียนต่อ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยเพื่อหาสาเหตุของการที่เด็กจบชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วไม่ได้เรียนต่อพบว่า มีสาเหตุสำคัญสรุปได้ 3 ประการคือ

- 1) นักเรียนและผู้ปกครองไม่เห็นคุณค่าหรือประโยชน์ของการเรียนในระดับมัธยมศึกษา
- 2) ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่สามารถส่งบุตรหลานเรียนต่อได้และต้องการ ให้เด็กช่วยทำงานบ้าน รวมทั้งช่วยครอบครัวหารายได้
- 3) การคมนาคมระหว่างบ้านและโรงเรียนไม่สะดวก (กรมวิชาการ, 2535)

ดังนั้นการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชากรจึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษา ในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง ขณะเดียวกันจำเป็นต้องหาแนวทางแก้ไขสาเหตุปัญหาที่เด็กจบชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 แล้วไม่ได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ควบคู่ไปด้วย ดังได้ระบุไว้ในนโยบายและ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530-2534 ว่า "เร่งรัดจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับ ความต้องการทางการศึกษาด้านการพัฒนาบุคคลและให้สัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและ พัฒนาประเทศ" โดยมีมาตรการเร่งขยายการจัดมัธยมศึกษาตอนต้นให้สอดคล้องกับความต้องการ

ของสังคม โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ที่มีอัตราการเรียนต่อต่ำ ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดประชุมสัมมนาระดมความคิดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว และได้ประมวลข้อมูลจากการศึกษาเอกสารอื่นๆ สรุปได้ว่า รัฐควรขยายโอกาสให้ประชาชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สูงขึ้น เป็นการยกระดับความรู้ความสามารถของประชาชนให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี โดยได้นำเสนอเรื่องนี้ต่อคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้คราวประชุมเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2530 และคณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบด้วยข้อเสนอของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สรุปได้ว่ารัฐควรขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยวิธีการไม่บังคับ เนื่องจากเป็นวิธีการที่แสดงออกถึงเจตนารมณ์ของรัฐที่จะยกระดับความรู้พื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้น ถึงระดับที่ระบุไว้บนพื้นฐานของการคงไว้ซึ่งสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการตัดสินใจส่ง หรือไม่ส่งบุตรหลานของตนเข้ารับการศึกษ โดยมิมีแนวทางขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1) ในระยะเวลา 5 ปี นับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2532 นี้ รัฐไม่ควรประกาศขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานไปถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาภาคบังคับ แต่ควรเร่งขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในรูปแบบและด้วยมาตรการต่าง ๆ ตามแนวทางปฏิบัติของวิธีการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่บังคับไปก่อนเวลา 5 ปี โดยมีหลักการและมาตรการการดำเนินงานที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่ด้อยฐานะทางเศรษฐกิจ

2) ระหว่างช่วงระยะเวลา 5 ปี ที่ดำเนินการเร่งขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่บังคับ หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องติดตามประเมินผลการดำเนินงานแต่ละปี พร้อมทั้งปรับปรุงการดำเนินงานและหาวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อให้เด็กและเยาวชนในวัยเรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับมัธยมศึกษา (กรมวิชาการ, 2535)

ตามมติคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2533 เห็นชอบหลักการให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินการโครงการขยายโอกาสทางการศึกษารวมโรงเรียนประถมศึกษาต่อไปอีก 3 ปี โดยไม่บังคับ เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เล่าเรียนศึกษาต่อจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้หลักสูตรเดียวกันกับกรมสามัญศึกษา

สำหรับการพลศึกษาในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่า มีความสำคัญในชีวิตประจำวันของทุกเพศทุกวัยและทุกอาชีพ ประเทศชาติจะมีความเจริญรุ่งเรืองสามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้ด้วยดีนั้น สุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา การมีระเบียบวินัย ความสามัคคี การรู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและคุณธรรมอื่น ๆ ของประชาชนนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง จากบทบาทและความสำคัญดังกล่าว วิชาพลศึกษาจึงได้รับการบรรจุไว้ในระบบการศึกษาของโรงเรียนตั้งแต่ที่ วรศักดิ์ เพียรชอบ (2527) ได้กล่าวว่า "การพลศึกษาเป็นการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญอย่างหนึ่งในหลักสูตรของโรงเรียน ในการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ" ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ระบุไว้ชัดเจนว่า วิชาพลานามัยเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งบังคับแกน และบังคับเลือกไม่น้อยกว่า 9 หน่วยการเรียนรู้เพื่อให้มีทักษะการออกกำลังกาย การเล่นเกมกีฬา การดูแลสุขภาพและสวัสดิภาพ ให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการพัฒนา และรักษาสมารรถภาพทางกายและจิตใจ เห็นคุณค่าของการออกกำลังกาย การเล่นเกมกีฬา การมีระเบียบวินัยมีน้ำใจเป็นนักกีฬา และมีสุนทรีย์ที่ดี

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า การจัดและดำเนินการโปรแกรมการสอนพลศึกษาในโรงเรียนมีปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นหลายประการได้แก่ ปัญหาด้านเทคนิคการเรียน ปัญหาด้านตัวผู้เรียน ปัญหาด้านการใช้หลักสูตร ปัญหาผู้บริหาร ปัญหาด้านอุปกรณ์สนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันโดยทั่วไปว่า ครูในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาสอนไม่ตรงตามวิชาเอก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาพลศึกษา

จากสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ดังที่กล่าวมาแล้วผู้วิจัยเห็นว่าครูในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา อาจจะมีความต้องการการนิเทศวิชาพลศึกษา เพื่อพัฒนาโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนให้ก้าวหน้า อย่างไรก็ตาม การนิเทศวิชาพลศึกษาจะได้ผลดีจำเป็นต้องทราบความต้องการการนิเทศวิชาพลศึกษาของผู้บริหารและครูพลศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการและดำเนินการโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียน จึงจะสามารถดำเนินการนิเทศวิชาพลศึกษาในโรงเรียนโครงการขยาย

โอกาสทางการศึกษาจังหวัดอุดรธานี ให้มีประสิทธิภาพด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยค้นคว้าในเรื่องนี้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศวิชาพลศึกษาในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดอุดรธานี

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1) การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะความต้องการการนิเทศวิชาพลศึกษาของผู้บริหารและครูสอนพลศึกษาในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดอุดรธานีเท่านั้น

2) การศึกษาความต้องการการนิเทศวิชาพลศึกษาของผู้บริหารและครูพลศึกษาในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดอุดรธานี โดยจะศึกษาความต้องการด้านต่าง ๆ 7 ด้านดังนี้

- (1) ด้านคุณสมบัติของพลศึกษานิเทศก์
- (2) ด้านการเรียนการสอน
- (3) ด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์
- (4) ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- (5) ด้านการวัดและประเมินผล
- (6) ด้านเอกสาร คู่มือ การอบรมสัมมนา
- (7) ความต้องการอื่น ๆ

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยถือว่าผู้บริหารและครูพลศึกษาที่ตอบแบบสอบถามได้ตอบด้วยความจริงใจ และคำตอบเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

- 1) การนิเทศวิชาผลศึกษา หมายถึง ความพยายามหลายอย่างของผลศึกษานิเทศก์ที่จะช่วยเหลือและแนะนำครูผลศึกษา เพื่อให้ครูผลศึกษาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 2) ผลศึกษานิเทศก์ หมายถึง ศึกษาที่ผู้ทำการนิเทศวิชาผลศึกษาในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาทั้งที่มีวุฒิทางผลศึกษาและไม่มีวุฒิทางผลศึกษา
- 3) ผู้บริหาร หมายถึง ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ตลอดจนผู้รักษาการในตำแหน่งในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดอุดรธานี
- 4) ครูผลศึกษา หมายถึง ครูหรืออาจารย์ที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการสอนวิชาผลศึกษาในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งที่มีวุฒิทางผลศึกษาและไม่มีวุฒิทางผลศึกษา
- 5) โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดอุดรธานี ตั้งแต่ปี 2533 ถึงปี 2538 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้ทราบความต้องการการนิเทศวิชาผลศึกษาของผู้บริหารและครูผลศึกษาในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดอุดรธานี
- 2) เป็นแนวทางแก่หน่วยงานที่ทำกรนิเทศวิชาผลศึกษาและผลศึกษานิเทศก์ในการนำผลการวิจัยไปปรับปรุงการนิเทศวิชาผลศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 3) ผู้บริหารและครูผลศึกษาในโรงเรียนจะได้รับความรู้ความต้องการการนิเทศวิชาผลศึกษาของตนเอง